

राज्यातील महानगरपालिका तसेच नगरपालिका
क्षेत्रातील स्मशान भुमीमध्ये अंतिम संस्कारासाठी
लाकडाऐवजी गोकाष्ठाचा वापर करण्यासंदर्भात
अभ्यास समिती गठीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग,
शासन निर्णय क्र.न्यायाप्र-२०२४/प्र.क्र.३४३/नवि-२०
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
४ था मजला, मुख्य इमारत,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २० सप्टेंबर, २०२४

संदर्भ - शासन निर्णय क्र.न्यायाप्र-२०२४/प्र.क्र.१७८/नवि-२०, दि.१९ जून, २०२४.

प्रस्तावना :

मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १९८८, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम १९४९ व महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम १९६५ मधील “प्रेतांची विल्हेवाट लावणे” या तरतूदीनुसार नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून त्यांच्या क्षेत्राकरिता कार्यवाही करण्यात येते. परंतु सदर तरतूदीच्या अनुषंगाने मा.राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाने निर्गमित केलेल्या Advisory नुसार सदर Advisory मधील बाबींची पूर्तता होत नसल्यास त्यानुषंगाने नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने करावयाची कार्यवाही याबाबत नविन SOP तयार करण्याची राज्य शासनास आवश्यकता आहे किंवा कसे याबाबींचा अभ्यास करून शासनास समितीचे अभिप्राय कळविण्याबाबत आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, बेलापुर, नवी मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय क्र.न्यायाप्र-२०२४/प्र.क्र.१७८/नवि-२०, दि.१९ जून, २०२४ अन्वये समिती स्थापन करण्यात आली आहे.

०२. “अंतिम संस्कारासाठी लाकडाचा वापर बंद करून गोकाष्ठाचा वापर करणे” या विषयाबाबत मा.महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग येथे केस क्र.१५१९/१३/०/२०२४/१५६१ दाखल आहे. राज्यातील मृतांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकरिता स्टँडर्ड ऑपरेटिंग प्रोसिजर (SOP) तयार करण्यास्तव अभ्यास करण्यासाठी आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, बेलापुर, नवी मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय दिनांक १९ जून, २०२४ अन्वये स्थापन करण्यात आलेल्या समितीस श्री.राजकुमार छाजेड यांच्या दिनांक २९.०२.२०२४ च्या निवेदनाच्या अनुषंगाने राज्यातील महानगरपालिका तसेच नगरपालिका क्षेत्रातील स्मशान भुमीमध्ये अंतिम संस्कारासाठी लाकडाऐवजी गोकाष्ठाचा वापर करण्यासंदर्भात गोकाष्ठासाठी येणारा खर्च, गोकाष्ठाची उपलब्धता, वातावरणावर होणारा परिणाम, सामाजिक परिणाम, कायदयातील तरतूदी, न्यायनिर्णय इत्यादी बाबींचा अभ्यास तसेच सर्वेक्षण करून शासनास अहवाल सादर करण्याबाबत कळविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

श्री.राजकुमार छाजेड यांच्या दिनांक २९.०२.२०२४ च्या निवेदनाच्या अनुषंगाने राज्यातील महानगरपालिका तसेच नगरपालिका क्षेत्रातील स्मशान भुमीमध्ये अंतिम संस्कारासाठी लाकडाऐवजी गोकाष्ठाचा वापर करण्यासंदर्भात गोकाष्ठासाठी येणारा खर्च, गोकाष्ठाची उपलब्धता, वातावरणावर होणारा परिणाम, सामाजिक परिणाम, कायदयातील तरतुदी, न्यायनिर्णय इत्यादी बाबींचा अभ्यास तसेच सर्वेक्षण करून " राज्यातील मृतांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकरिता स्टॅंडर्ड ऑपरेटिंग प्रोसिजर (SOP) तयार करण्यास्तव अभ्यास करण्यासाठी "आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, बेलापूर, नवी मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय दिनांक १९ जून, २०२४ अन्वये स्थापन करण्यात आलेल्या समितीने उक्त मुद्द्यांचा समावेश करून आपला अहवाल दोन महिन्यात शासनास सादर करावा.

०२. सदर समितीव्दारे उपरोक्त नमुद बाबींसंदर्भात सदर समितीच्या बैठकीस समाजातील सर्व संबंधीत घटक, सामाजिक संस्था, अधिकारी तसेच इतर संबंधीत यांना किंवा त्यांच्या प्रतिनिधींना तसेच पर्यावरण विभागाचे अधिकारी, वन विभागाचे अधिकारी व इतर संबंधित विभागांचे अधिकारी यांना आवश्यकतेनुसार आमंत्रित सदस्य म्हणून निमंत्रित करण्याचा अधिकार सदर समितीच्या अध्यक्षाना राहिल.

०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०९२०१५५४०४६५२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अनिलकुमार रा. उगले)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) मा.उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई.
- ५) प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग (नवि-२), मंत्रालय, मुंबई.
- ६) आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, बेलापूर भवन, नवी मुंबई.
- ७) आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- ८) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा/नगरपंचायती (सर्व)
- ९) निवडनस्ती, कार्यासन नवि-२०.